

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

การศึกษาเป็นรากฐานในการพัฒนาคุณภาพคน การศึกษาสร้างคนให้มีคุณภาพ เป็นคนดี เป็นคนเก่ง มีระเบียบวินัย มีความสามัคคี มีความซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ส่วนรวม รักษาดีตลอดจนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย การศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาให้ประชากรในประเทศมีคุณภาพและประสิทธิภาพ การศึกษาเป็นการสร้างคนเพื่อนำไปสู่การสร้างประเทศชาติที่มั่นคง การจัดการศึกษาจึงต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข อีกทั้งในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษา และส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง การที่จะพัฒนาประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนให้เกิดขึ้นในอนาคตนั้น จะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็งและมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการการพัฒนาทั้งในระยะกลางและระยะยาว โดยเฉพาะ “การพัฒนาคน” ให้มีการเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีสิ่งที่สำคัญที่สุดคือทักษะการเรียนรู้และการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคน โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มาประยุกต์ใช้ทั้งในเชิงระบบและโครงสร้างของสังคมไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2559 : 20)

ความต้องการแรงงานในแต่ละภาคอุตสาหกรรมเป็นระยะเวลา 5 ปี ช่วงปี 2560 – 2564 เปรียบเทียบกับปี 2559 คาดว่าอุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมากที่สุด คือ อุตสาหกรรมการจัดการน้ำเสีย ร้อยละ 47.85 (จาก 1.05 หมื่นคน เป็น 1.55 หมื่นคน) อันดับสอง กิจกรรมการจ้างงาน ร้อยละ 46.84 (จาก 1.72 แสนคน เป็น 2.53 แสนคน อันดับสาม กิจกรรมของสำนักงานใหญ่ และการบริการให้คำปรึกษาด้านการบริหารจัดการ ร้อยละ 33.01 (จาก 9.17 พันคน เป็น 1.22 หมื่นคน)

อันดับสี่ การบริการสารสนเทศ ร้อยละ 32.86 (จาก 1.08 หมื่นคน เป็น 1.44 หมื่นคน) ร้อยละ 31.40 (จาก 2.14 แสนคน เป็น 2.81 แสนคน สำหรับระดับการศึกษาที่สำเร็จของแรงงานที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน ตั้งแต่ปี 2560 – 2564 คาดว่าจะเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา 8.64 ล้านคน รองลงมาคือ ระดับต่ำกว่าประถมศึกษา 6.27 ล้านคน และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 6.21 ล้านคน ซึ่งความต้องการแรงงานยังเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับต่ำ ส่วนแนวโน้มอัตราการเปลี่ยนแปลงของความต้องการแรงงานจำแนกตามระดับการศึกษาที่สำเร็จของผู้มีงานทำ ที่คาดว่าตลาดแรงงานต้องการเพิ่มขึ้น ได้แก่ แรงงานที่สำเร็จการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี เช่น ปริญญาโท ปริญญาเอก ร้อยละ 11.56 (จาก 8.42 แสนคน เป็น 9.39 แสนคน) รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 7.54 (จาก 4.75 ล้านคน เป็น 5.11 ล้านคน) ปริญญาตรี ร้อยละ 6.96 (จาก 5.16 ล้านคน เป็น 5.52 ล้านคน) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ร้อยละ 5.49 (จาก 1.37 ล้านคน เป็น 1.45 ล้านคน) (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2560 : 7 - 9)

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2556 เป็นหลักสูตรที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาพัฒนาขึ้นให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 การจัดการอาชีวศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพ ให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถานประกอบการ หรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษา กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อผลิตกำลังคนระดับฝีมือที่มีสมรรถนะวิชาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน ในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพอิสระได้ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกระบบและวิธีการเรียนได้อย่างเหมาะสม ตามศักยภาพตามความสนใจ และ โอกาสของตน ส่งเสริมให้มีการประสานความร่วมมือเพื่อจัดการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรร่วมกันระหว่างสถาบัน สถานศึกษา หน่วยงาน สถานประกอบการและองค์กรต่าง ๆ ทั้งในระดับชุมชน ระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ซึ่งตรงกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ตามมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพพุทธศักราช 2556 นั้น สามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ 2) ด้านลักษณะพฤติกรรมนิสัย และ 3) ด้านทักษะทางปัญญา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. 2557 : 14)

การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด สถานศึกษาได้มุ่งเน้นผลิตและการพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ในจังหวัดระยองจัดเป็นเขตอุตสาหกรรม เช่น นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด นิคมอุตสาหกรรม

ปลวกแดง นิคมอุตสาหกรรมบ้านค่าย และนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด เป็นต้น อีกทั้งยังมีแหล่งท่องเที่ยวและภาคเกษตรกรรม จังหวัดจันทบุรีเป็นเขตพื้นที่เศรษฐกิจการท่องเที่ยวและเกษตรกรรม จังหวัดตราดเป็นเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษการท่องเที่ยว การขนส่งและเกษตรกรรม จะพบว่าทั้งสามจังหวัดมีความเหมือนและความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจ ที่มาของรายได้ ดังนั้นสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด จึงต้องนำเอาความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากลและภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถ ในทางปฏิบัติ และมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติ ในสถานประกอบการหรือประกอบอาชีพ โดยอิสระได้ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาสายอาชีพ เพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และภูมิภาค มีภารกิจจัดและส่งเสริมการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ โดยคำนึงถึงคุณภาพและความเป็นเลิศทางวิชาชีพ ยกย่องคุณภาพและมาตรฐานกำลังคนสายอาชีพสู่สากล ขยายโอกาสทางการศึกษาสายอาชีพให้ทั่วถึงเสมอภาค เป็นแกนกลางในการจัดอาชีวศึกษาระดับฝีมือ เทคนิค และเทคโนโลยี สร้างเครือข่ายความร่วมมือและการมีส่วนร่วม วิจัย สร้างนวัตกรรม จัดการองค์ความรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. 2552 : 3)

จากความสำคัญและความจำเป็นดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จึงมีความสนใจศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำผลจากการศึกษาวิจัยไปใช้ในการวางแผนพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ และเป็นการพัฒนานักเรียนสายอาชีพ ให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ทั้งกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ ทักษะวิชาชีพและคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข เป็นกำลังในการพัฒนาประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด จำแนกตามประเภทการปฏิบัติงาน และที่ตั้งของสถานศึกษา

ประโยชน์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ปีการศึกษา 2560 จำนวน 738 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 40 คน และครูผู้สอน จำนวน 698 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ปีการศึกษา 2560 รวมทั้งสิ้น 288 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 607 - 610) โดยทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Proportional Stratified Random Sampling) หาสัดส่วนขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามที่ตั้งของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในจังหวัดระยอง จำนวน 145 คน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในจังหวัดจันทบุรี จำนวน 84 คน และผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในจังหวัดตราด จำนวน 59 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น แบ่งเป็น

2.1.1 ประสิทธิภาพปฏิบัติงาน จำแนกเป็น

- 1) ประสิทธิภาพมาก
- 2) ประสิทธิภาพน้อย

2.1.2 ที่ตั้งของสถานศึกษา จำแนกเป็น

- 1) ระยอง
- 2) จันทบุรี
- 3) ตราด

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ประกอบด้วย

2.2.1 ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ

2.2.2 ด้านลักษณะพฤติกรรมนิสัย

2.2.3 ด้านทักษะทางปัญญา

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ มีนิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยดังต่อไปนี้

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน อันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการ ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะพลเมืองที่ดีของสังคม ประกอบด้วย

1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ หมายถึง ความดีงามที่เกิดจากการปฏิบัติตามหลักของจริยธรรม ที่ถูกปลูกฝัง ดำรงอยู่ในตัวบุคคลนั้น ๆ ซึ่งก่อให้เกิดผลดีต่อตนเอง ผู้อื่น สังคมและประเทศชาติ โดยถูกกำหนดโดยประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบวิชาชีพแต่ละวิชาชีพกำหนดขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงและฐานะของสมาชิก และวงการวิชาชีพนั้น

2. ด้านลักษณะพฤติกรรมนิสัย หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกของจิตใจทั้งภายในและภายนอก เป็นการกระทำเพื่อสนองความต้องการของบุคคล เมื่อเผชิญกับสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ต่าง ๆ โดยพฤติกรรมนิสัยของมนุษย์ เกิดจากการปรับเปลี่ยนทางด้านสรีระร่างกาย การปรับเปลี่ยนทางด้านอารมณ์และความรู้สึกนึกคิด การปรับเปลี่ยนทางด้านสติปัญญา และการปรับเปลี่ยนอุดมคติ

3. ด้านทักษะทางปัญญา หมายถึง กระบวนการคิดที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อค้นหาข้อเท็จจริง และนำข้อเท็จจริงเหล่านั้นมาทำความเข้าใจ และประเมินข้อมูลสารสนเทศ รวมทั้งแนวคิดจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน การวินิจฉัย แก้ปัญหา และพัฒนางานและพัฒนาองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถศึกษาปัญหาที่ค่อนข้างซับซ้อน และเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขได้อย่างสร้างสรรค์โดยคำนึงถึงความรู้ทางภาคทฤษฎี ประสบการณ์ทางภาคปฏิบัติ และผลกระทบจากการตัดสินใจ สามารถใช้ทักษะและความเข้าใจอันถ่องแท้ในเนื้อหาสาระทางวิชาการ และวิชาชีพ

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการวิทยาลัย และรองผู้อำนวยการวิทยาลัย ผู้รักษาการในตำแหน่ง หรือผู้ได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ผู้อำนวยการวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด

ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครู พนักงานราชการครู และครูพิเศษสอน ที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด

ประสบการณ์ปฏิบัติงาน หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนเริ่มการปฏิบัติราชการ โดยนับเวลาตั้งแต่วันบรรจุแต่งตั้งจนถึงปัจจุบัน ได้แก่

1. ประสบการณ์มาก หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มากกว่าหรือเท่ากับค่าเฉลี่ย ซึ่งได้จากการหาค่าเฉลี่ยของประสบการณ์ ในการปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่าง

2. ประสบการณ์น้อย หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนน้อยกว่าค่าเฉลี่ย ซึ่งได้จากการหาค่าเฉลี่ยของประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่าง

ที่ตั้งของสถานศึกษา หมายถึง ที่ตั้งของวิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยการอาชีพ วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งอยู่ในจังหวัด

1. ระยอง
2. จันทบุรี
3. ตราด

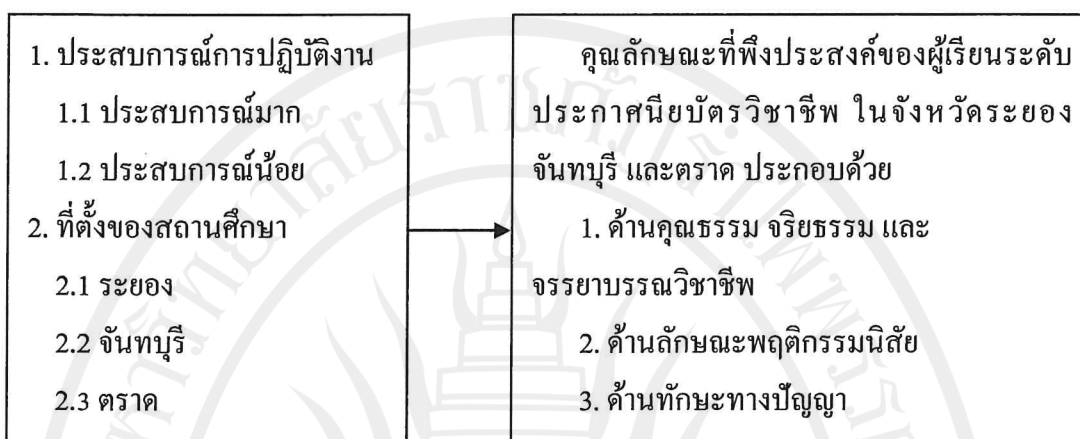
กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดกรอบแนวคิดที่เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด โดยใช้กรอบมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพ พ.ศ. 2556 (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. 2557 : 24) ดังภาพประกอบ 1

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานในการวิจัย

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตรวด จำแนกตามประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน แตกต่างกัน
2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตรวด จำแนกตามที่ตั้งของสถานศึกษา แตกต่างกัน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี